

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

Täiendatud protokolliga nr 11

Märkus

Konventsiooni tekstile (ETS nr. 5) lisati 21. septembril 1970. a. jõustunud protokolli nr. 3 (ETS nr. 45) sätted, 20. detsembril 1971. a. jõustunud protokolli nr. 5 (ETS nr. 55) sätted ja 1. jaanuaril 1990. a. jõustunud protokolli nr. 8 (ETS nr. 118) sätted. Teksti täiendati samuti protokolli nr. 2 (ETS nr. 44) tekstiga, mis vastavalt artikli 5 lõikele 3 on konventsiooni osa alates selle jõustumisest 21. septembril 1970. a. Nende protokollidega lisatud ja parandatud sätteid asendab 1. novembril 1998. a. jõustunud protokoll nr. 11 (ETS nr. 155). Sellest kaupäevast kaotas kehtivuse 1. oktoobril 1994. a. jõustunud protokoll nr. 9 (ETS nr. 140)

Sisukord

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon	5
Esimene protokoll	39
Protokoll nr. 4	
Teatud õiguste ja vabaduste kindlustamisest, mis ei ole lülitatud konventsiooni ja sellega kaasnevasse esimesse protokoll	43
Protokoll nr. 6	
surmanuhtluse kaotamise kohta	49
Protokoll nr. 7	54
Protokoll nr. 12	62
Protokoll nr. 13	
surmanuhtluse igas olukorras kaotamise kohta	67
Protokoll nr. 14	
millega muudetakse konventsiooni kontrollsüsteemi	72

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

Rooma, 4. XI 1950

Käesolevale dokumendile alla kirjutanud valitsused, olles Euroopa Nõukogu liikmeks,

arvestades Inimõiguste Ülddeklaratsiooni, mille kuulutas välja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee 10. detsembril 1948. a.;

arvestades, et selle deklaratsiooni eesmärk on kindlustada temas kuulutatud õiguste üldist ja tõhusat tunnustamist ja järgimist;

arvestades, et Euroopa Nõukogu eesmärk on suurema ühtsuse saavutamine tema liikmete vahel ning et üheks selle eesmärgi saavutamise vahendiks on inimõiguste ja põhivabaduste järgimine ning jätkuv elluviimine;

taaskinnitades oma sügavat usku neisse põhivabadustesse, mis on õigluse ja rahu aluseks maailmas ning mida kõige paremini tagab ühelt poolt tõhus poliitiline demokraatia ning teiselt poolt inimõiguste, millest nad sõltuvad, üldine mõistmine ja järgimine;

olles otsustanud kui ühel meelel olevad ja ühiste poliitiliste traditsioonide, ideaalide, vabaduse ja seaduslikkusega Euroopa riikide valitsused, astuda esimesi samme mõnede ülddeklaratsioonis sätestatud õiguste kollektiivseks tagamiseks,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1¹

Kohustus austada inimõigusi

Kõrged Lepinguosalised tagavad igapähele, kes on nende jurisdiktsiooni all, käesoleva konventsiooni I osas määratletud õigused ja vabadused.

I osa¹

Õigused ja vabadused

Artikkel 2¹

Õigus elule

1. Igaühe õigust elule kaitstakse seadusega. Kellelki ei või tahtlikult võtta elu, välja arvatud kohtuotsuse täide-

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

viimisega, mis järgneb süüdimõistmisele kuriteos, mille eest seadus näeb ette taolise karistuse.

2. Elu võtmist ei käsitata käesoleva artikli rikkumisena, kui see tuleneb absoluutsest vajadusest kasutada jõudu:
  - a inimese kaitsmisel õigusvastase vägivalda eest;
  - b seaduslikul vahistamisel või seaduslikult kinni peetud isiku põgenemise vältimiseks;
  - c seaduslikel toimingutel rahutuste või mässu mahasurumiseks.

Artikkel 3¹

Piinamise keelamine

Kedagi ei või piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.

Artikkel 4¹

Orjuse ja sunniviisilise töötamise keelamine

1. Kedagi ei või pidada orjuses ega sunduses.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

2. Kellelki ei või nõuda sunniviisilist või kohustuslikku töötamist.
3. Käesoleva artikli järgi mõiste “sunniviisiline või kohustuslik töötamine” ei hõlma:
  - a töid, mida harilikult vastavalt käesoleva konventsiooni artikli 5 sätetele nõutakse kinnipidamisel või selliselt kinnipidamiselt tingimisi vabastamise korral;
  - b sõjalist laadi teenistust või kohustusliku sõjaväeteenistuse asendusteenistust süümelistel kaalutlustel riikides, kus seda kasutatakse;
  - c teenistust, mida nõutakse elu või ühiskonna heaolu ohustavate eriolukordade või õnnetuste korral;
  - d tööd või teenistust tavalise kodanikukohustuse osana.

Artikkel 5¹

Õigus isikuvabadusele ja turvalisusele

1. Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel:
  - a seaduslik kinnipidamine pädeva kohtu süüdimõistva otsuse alusel;
  - b seaduslik vahistamine või kinnipidamine kohtu seadusliku korralduse täitmatajätmise eest või seaduses ettenähtud kohustuse täitmise tagamiseks;
  - c seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et tuua ta pädeva õigusvõimu ette põhjendatult kahlustatuna õiguserikkumises või kui põhjendatult peetakse vajalikuks takistada õiguserikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda;
  - d seadusliku korralduse alusel alaealise kinnipidamine hariduslikuks järelevalveks või tema seaduslik kinnipidamine pädeva õigusvõimu ette toomiseks;
  - e seaduslik kinnipidamine, takistamaks nakkushaiguste levikut, samuti ebaterve

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

psüühikaga isikute, alkohoolikute, narkomaanide
või hulkurite seaduslik kinnipidamine;

f seaduslik vahistamine või kinnipidamine,
vältimaks tema loata sissesõitu riiki või et võtta
meetmeid tema väljasaatmiseks või -andmiseks.

2. Iga vahistatule teatatakse talle arusaadavas keeles viivitamata tema vahistamise põhjused ja kõik tema vastu esitatud süüdistused.
3. Iga käesoleva artikli lõike 1 punkti c kohaselt vahistatu või kinnipeetu toimetatakse viivitamata kohtuniku või mõne muu seadusjärgse õigusvõimuga ametiisiku ette ning tal on õigus asja kohtulikule arutamisele mõistliku aja jooksul või vabastamisele kuni asja arutamiseni. Vabastamist võidakse seostada tagatistega ilmuda asja arutamisele.
4. Igaühel, kellelt on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamise teel, on õigus taotleda menetlust, millega kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise seaduslikkuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine osutub ebaseaduslikuks.
5. Igaühel, kes on osutunud käesoleva artikli sätetega vastuolus oleva vahistamise või kinnipidamise ohvriks, on täitmiselekuuluv õigus kompensatsioonile.

Artikkel 6¹

Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele

1. Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis. Kohtuotsus kuulutatakse avalikult, kuid ajakirjanikke ja üldsust võidakse demokraatlikus ühiskonnas eemaldada kas kogu või osast protsessist kõlbluse, avaliku korra või riigi julgeoleku huvides või kui seda nõuavad alaealise huvid või osapoolte eraelu kaitse või erilistel asjaoludel, kus avalikkus võib kahjustada õigusemõistmise huve, ulatuses, mis on kohtu arvates vältimatult vajalik.
2. Igaüht, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.
3. Igal kuriteos süüdistataval on vähemalt järgmised õigused:
  - a saada kiires korras talle arusaadavas keeles üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja põhjustest;
  - b saada piisavalt aega ja võimalusi enda kaitse ettevalmistamiseks;

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

- c kaitsta end ise või enda poolt valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui õigusemõistmise huvid seda nõuavad ja süüdistataval pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks;
- d küsitleda ise või lasta küsitleda süüdistuse tunnistajaid, saavutada omapoolsete tunnistajate kohalekutsumine ja nende küsitlemine süüdistuse tunnistajatega võrdsetel tingimustel;
- e kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt.

Artikkel 7¹

Karistamine seaduse alusel

1. Kedagi ei või tunnistada süüdi kuriteos - teos või tegevusetuses, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu.
2. See artikkel ei takista ühegi isiku ükskõik missuguse teo või tegevusetuse, mis selle toimepanemise ajal oli kuritegu tsiviliseeritud rahvaste poolt tunnustatud õiguse üldpõhimõtete järgi, kohtulikku arutamist ja isiku karistamist.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

Artikkel 8¹

Õigus austusele era- ja perekonnaelu vastu

1. Igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning korrespondentsi saladust.
2. Võimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

Artikkel 9¹

Mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadus

1. Igaühel on õigus mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele. See õigus kätkeb vabadust muuta oma usku või veendumusi, samuti vabadust kuulutada oma usku või veendumusi nii üksi kui koos teistega, avalikult või eraviisiliselt kultuse, õpetamise, tava ja kombetalituse kaudu.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

2. Vabadust kuulutada oma usku või veendumusi võib piirata üksnes seaduses ettenähtud kitsendustega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

Artikkel 10¹

Sõnavabadus

1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ja vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilma võimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest. Käesolev artikkel ei takista riike nõudmast raadio-, televisiooni- ja filmiettevõtete litsentseerimist.
2. Kuna nende vabaduste kasutamisega kaasnevad kohustused ja vastutus, võidakse seda seostada niisuguste formaalsuste, tingimuste, piirangute või karistustega, mis on fikseeritud seaduses ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste reputatsiooni või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi ja erapooletuse säilitamiseks.

Artikkel 11¹

Kogunemiste ja ühingute moodustamise vabadus

1. Igaühel on õigus rahumeelsete kogunemiste ja ühinemisvabadusele, kaasa arvatud õigus oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda.
2. Nende õiguste kasutamist ei või piirata muude kitsendustega peale nende, mis on ette nähtud seaduses ja on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. Käesolev artikkel ei takista nende õiguste kasutamisel seaduslikke piiranguid isikutele, kes kuuluvad relvajõududesse, politseisse või riigiparaati.

Artikkel 12¹

Õigus abielluda

Abieluealisel mehel ja naisel on õigus abielluda ja luua perekond vastavalt selle õiguse kasutamist reguleerivatele siseriiklikele seadustele.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

Artikkel 13¹

Õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks

Igaühel, kelle käesolevas konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, on õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik.

Artikkel 14¹

Diskrimineerimise keelamine

Käesolevas konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamine tagatakse ilma mingi diskrimineerimiseta selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.

Artikkel 15¹

Õiguste piiramine hädaolukorras

1. Sõja ajal või muus hädaolukorras, mis ähvardab rahva eluvõimet, võib iga Kõrge Lepinguosaline võtta meetmeid, millega ta taganeb selle konventsiooniga võetud kohustustest ulatuses, mis on olukorra tõsiduse

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

tõttu vältimatult vajalik, tingimusel et taolised abinõud ei ole vastuolus tema teiste rahvusvahelise õiguse järgsete kohustustega.

2. Selle artikli raames ei või taganeda artiklist 2, välja arvatud inimeste hukkumine õiguspärase sõjategevuse tagajärjel, ega artiklitest 3, 4 (lõige 1) ja 7.
3. Iga taganemisõigust kasutav Kõrge Lepinguosaline informeerib Euroopa Nõukogu Peasekretäri täielikult rakendatud abinõudest ja nende põhjustest. Samuti informeerib ta Euroopa Nõukogu Peasekretäri, kui taoliste abinõude rakendamine on lõppenud ning konventsiooni sätteid jälle täielikult täidetakse.

Artikkel 16¹

Välismaalaste poliitilise tegevuse piiramine

Midagi artiklitest 10, 11 ja 14 ei või käsitada takistusena Kõrgele Lepinguosalisele seada piiranguid välismaalaste poliitilisele tegevusele.

Artikkel 17¹

Õiguste väärkasutuse keelamine

Midagi käesolevas konventsioonis ei või tõlgendada selliselt, et see annab mingile riigile, isikute grupile või üksikisikule õiguse

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

tegevuseks või teoks, mille eesmärgiks on konventsiooniga sätestatud ükskõik missuguste õiguste või vabaduste kaotamine või nende piiramine suuremal määral kui see on ette nähtud konventsioonis.

Artikkel 18¹

Kitsendused õiguste kasutamise piirangutele

Käesolevas konventsioonis lubatud piiranguid temas osundatud õiguste ja vabaduste suhtes tohib rakendada üksnes neil eesmärkidel, milleks nad on ette nähtud.

II osa²

Euroopa Inimõiguste Kohus

Artikkel 19

Kohtu moodustamine

Käesoleva konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollidega Kõrgete lepinguosaliste poolt endile võetud kohustuste täitmise tagamiseks luuakse Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi "kohus"). See töötab alaliselt.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokollile nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

² Teksti on muudetud vastavalt protokollile nr. 11 sätetele (ETS nr.155)

Artikkel 20

Kohtunike arv

Kohtunike arv on võrdne Kõrgete Lepinguosaliste arvuga.

Artikkel 21

Ametikriteeriumid

1. Kohtunik peab olema kõrgete kõlbeliste omadustega ning kas kõrgesse juriidilisse ametisse nimetamiseks vajaliku kvalifikatsiooniga või tunnustatud kompetentsusega õigusasjatundja.
2. Kohtunik osaleb kohtu töös enda nimel.
3. Oma ametiajal ei tegele kohtunik asjadega, mis on kokkusobimatud tema sõltumatuse, erapooletuse või selle ameti nõuetega; kõik selle löike kohaldamisest tulenevad küsimused lahendab kohus.

Artikkel 22

Kohtunike valimine

1. Kohtu liikmed valib Parlamentaarne Assamblee igast Kõrgest Lepinguosalisest riigist häälteenamusega vastava Kõrge Lepinguosalise esitatud kolmeliikmelisest nimekirjast.

2. Sama protseduuri järgitakse kohtu täiendamisel uute Kõrgete Lepinguosaliste vastuvõtmisel või vabanenud kohtade täitmisel.

Artikkel 23

Ametiaeg

1. Kohtu liikmed valitakse kuueks aastaks. Neid võib tagasi valida. Kuid esimestel valimistel valitud kohtunikest pooltel on ametiaeg kolm aastat.
2. Kohtunikud, kelle ametiaeg on kolm aastat, loosib Euroopa Nõukogu Peasekretär kohe pärast nende valimist.
3. Et võimalikult kindlustada poolte kohtunike vahetamist iga kolme aasta järel, võib Parlamentaarne Assamblee otsustada enne järgmisi valimisi, et ühe või mitme ümbervalimisele kuuluva liikme ametiaeg võib olla teistsugune kui kuus aastat, kuid mitte rohkem kui üheksa ja mitte vähem kui kolm aastat.
4. Juhtudel, kui tegemist on rohkem kui ühe ametiajaga ja Parlamentaarne Assamblee rakendab eelmist lõiget, loosib Euroopa Nõukogu peasekretär ametiaegade jaotuse kohe pärast valimisi.
5. Kohtunik, kes valitakse asendama kohtunikku, kelle ametiaeg kestab, astub ametisse eelkäija ametiaja lõppemiseni.

6. Kohtuniku ametiaeg lõpeb tema 70-aastaseks saamisel.
7. Kohtunik on ametis seni, kuni ta asendatakse. Kuid pärast seda jätkab ta nende asjade läbivaatamist, mis tema menetluses juba on.

Artikkel 24

Ametist vabastamine

Kohtunikku ei saa ametist vabastada muidu, kui teiste kohtunike kahekolmandikulise hääleteenamusega tehtud otsusega selle kohta, et ta ei vasta enam nõutavatele tingimustele.

Artikkel 25

Register ja juriidilised sekretärid

Kohtul on register, mille funktsioonid ja organisatsioon fikseeritakse kohtu reeglites. Kohut abistavad juriidilised sekretärid.

Artikkel 26

Plenaarkohus

Plenaarkohus:

- a valib kolmeks aastaks presidendi ja ühe või kaks asepresidenti; neid võib tagasi valida;

- b moodustab kojad, mille tegevusaeg on täpselt kindlaks määratud;
- c valib kohtu kodade presidendid; neid võib tagasi valida;
- d võtab vastu kohtu reeglid; ja
- e valib registraatori ja ühe või mitu ase-registraatorit.

Artikkel 27

Komiteed, kojad ja suurkoda

1. Kohtule esitatud asjade läbivaatamiseks töötab kohus kolmeliikmeliste komiteedena, seitsmeliikmeliste kodadena ja seitsmeteistkümneliikmelise suurkojana. Kohtu kojad moodustavad komiteesid kindlaksmääratud ajaks.
2. *Ex officio* liikmena osaleb koja ja suurkoja töös asjassepuutuva riigi valitud kohtunik, või selle puudumisel või kui tal ei ole võimalik töös osaleda, asjassepuutuva riigi valikul muu isik kohtuniku funktsioonis.
3. Suurkoja koosseisu kuuluvad ka kohtu president, asepresidendid, kodade presidendid ja teised kohtunikud, kes on valitud kooskõlas kohtu reeglitega. Kui asi saadetakse artikli 43 järgi edasi suurkotta, ei või suurkoja istungitel osaleda mitte ükski otsuse langetanud koja

kohtunikest, välja arvatud koja president ja asjassepuutuvat riiki esindanud kohtunik.

Artikkel 28

Vastuvõetamatuks tunnistamine komitee poolt

Komitee võib ühehäälselt otsusega tunnistada vastuvõetamatuks või kõrvaldada läbivaadatavate asjade nimekirjast iga artikli 34 järgi esitatud avalduse, kui seda saab teha ilma edasise uurimiseta. Otsus on lõplik.

Artikkel 29

Kodade otsused vastuvõetavuse ja põhjendatuse kohta

1. Kui otsust ei langetata artikli 28 alusel, otsustab koda iga artikli 34 järgi tehtud avalduse vastuvõetavuse ja põhjendatuse üle.
2. Koda otsustab artikli 33 alusel esitatud riikidevaheliste avalduste vastuvõetavuse ja põhjendatuse üle.
3. Otsus vastuvõetavuse kohta langetatakse eraldi, välja arvatud erandjuhtudel, kui kohus otsustab teisiti.

Artikkel 30

Pädevusest loobumine suurkoja kasuks

Juhul kui kojale esitatud asi tõstatab tõsise, konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist puudutava küsimuse või kui püstitatud küsimuse lahendus võib osutuda kohtu poolt varem langetatud otsusega mitte kooskõlas olevaks, võib koda igal ajal enne otsuse langetamist loobuda pädevusest suurkoja kasuks, välja arvatud juhul, kui üks asjasse puutuvatest pooltest on selle vastu.

Artikkel 31

Suurkoja volitused

Suurkoda:

- a viib lõpule nende avalduste läbivaatamise, mis on esitatud artikli 33 või 34 alusel, kui koda on loobunud oma jurisdiktsioonist artikli 30 järgi või kui asi on suurkotta saadetud artikli 43 alusel; ja
- b arutab artikli 47 järgi esitatud palveid anda nõuandvaid arvamusi.

Artikkel 32

Kohtu pädevus

1. Kohtu pädevusse kuuluvad kõik konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollide tõlgendamise ja kohaldamisega seotud asjad, mis on talle esitatud vastavalt artiklitele 33, 34 ja 47.
2. Vaidlused kohtu õiguspädevuse üle lahendab kohus.

Artikkel 33

Riikidevahelised asjad

Iga Kõrge Lepinguosaline võib pöörduda kohtu poole konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollide sätete väidetava rikkumise asjus teise Kõrge Lepinguosalise poolt.

Artikkel 34

Individaalavaldused

Kohus võib vastu võtta avaldusi igalt isikult, valitsusväliselt organisatsioonilt ja isikute grupilt, kes väidavad, et nad on käesolevas konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides sätestatud õiguste rikkumise ohvriks ühe Kõrge Lepinguosalise poolt. Kõrged Lepinguosalised kohustuvad mitte mingil viisil takistama selle õiguse tõhusat kasutamist.

Artikkel 35

Vastuvõetavuse kriteeriumid

1. Kohus võib asja käsitada ainult pärast seda, kui kõik siseriiklikud õiguste kaitse võimalused on ammendatud, vastavalt rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normidele ning kuue kuu jooksul pärast lõpliku otsuse tegemist.
2. Kohus ei vaata läbi ühtegi artikli 34 kohaselt esitatud individuaalavaldust, mis:
  - a on anonüümne; või
  - b on sisuliselt sama kohtu poolt juba läbivaadatuga või on juba esitatud läbivaatamiseks muu rahvusvahelise uurimis- või lahendamis-protseduuri raames ja ei sisalda uut olulist asjassepuutuvat informatsiooni.
3. Kohus tunnustab vastuvõetamatuks iga artikli 34 järgi esitatud avalduse, mida ta peab kokkusobimatuks konventsiooni või selle juurde kuuluvate protokollide sätetega, selgelt põhjendamatuks või kaebeõiguse kuritarvituseks.
4. Kohus lükkab tagasi iga talle esitatud avalduse, mida ta peab vastuvõetamatuks käesoleva artikli järgi. Kohus võib seda teha menetluse igas järgus.

Artikkel 36

Kolmanda isiku sekkumine

1. Kõigis kojale või suurkojale esitatud asjades on Kõrgel Lepinguosalisel, kelle jurisdiktsiooni all avaldaja on, õigus esitada kirjalikke seisukohti ja osaleda kuulamistel.
2. Kohtu president võib õigusemõistmise huvides kutsuda iga Kõrget Lepinguosalist, kes ei ole menetluses osaline või iga asjassepuutuvat isikut, kes ei ole avalduse esitaja, esitama kirjalikke seisukohti või osalema kuulamistel.

Artikkel 37

Avalduste menetlusest eemaldamine

1. Kohus võib avalduse menetlusnimistust kõrvaldada menetluse igas järgus, kui asjaolud viivad järeldusele, et:
  - a esitaja ei kavatse jääda oma avalduse juurde; või
  - b asi on lahendatud; või
  - c kui kohus teeb kindlaks mis tahes muu põhjuse, mille tõttu avalduse menetlemise jätkamine ei ole õigustatud.

Kohus jätkab siiski avalduse läbivaatamist, kui seda on vaja konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides sätestatud inimõiguste järgimiseks.

2. Kohus võib taastada avalduse menetlusnimistus, kui ta peab seda asjaoludest tulenevalt õigustatuks.

Artikkel 38

Asja läbivaatamine ja sõbraliku lahenduse menetlus

1. Kui Kohus kuulutab avalduse vastuvõetavaks, siis:
  - a algatab ta koostöös poolte esindajatega asja läbivaatamise ja vajadusel uurimise, mille edukaks läbiviimiseks asjassepuutuvad riigid osutavad igakülgselt abi;
  - b annab ta end samal ajal poolte käsutusse, saavutamaks konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides sätestatud inimõigusi järgiv sõbralik lahendus.
2. Käesoleva artikli lõike 1 punkti b järgi läbiviidav menetlus on konfidentsiaalne.

Artikkel 39

Sõbraliku lahenduse leidmine

Kui leitakse sõbralik lahendus, eemaldab kohus asja nimistust otsusega, mis piirdub faktide ja saavutatud lahenduse lühikirjeldusega.

Artikkel 40

Avalikud kuulamised ja juurdepääs dokumentidele

1. Kui kohus erandlike asjaolude puhul teisiti ei otsusta, on kuulamised avalikud.
2. Kui kohtu president teisiti ei otsusta, on registraatorile hoiule antud dokumendid avalikkusele kättesaadavad.

Artikkel 41

Õiglase hüvituse

Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle juurde kuuluvaid protokolle on rikutud ja Kõrge Lepinguosalise siseriiklik õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajadusel määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.

Artikkel 42

Kodade otsused

Kodade otsused on lõplikud kooskõlas artikli 44 lõikega 2.

Artikkel 43

Suurkojale edasisaatmine

1. Kolme kuu jooksul alates koja otsuse vastuvõtmisest võib iga asjaosaline erandjuhtudel nõuda asja suurkojale edasisaatmist.

2. Suurkoja viiest kohtunikust koosnev kolleegium rahuldab taotluse juhul, kui see tõstatab tõsise konventsiooni või selle juurde kuuluvate protokollide tõlgendamise või kohaldamisega seotud või tõsise üldise tähtsusega küsimuse.
3. Kui kolleegium taotluse rahuldab, lahendab suurkoda asja kohtuotsusega.

Artikkel 44

Lõplikud otsused

1. Suurkoja otsus on lõplik.
2. Koja otsus muutub lõplikuks:
  - a kui pooled deklareerivad, et nad ei palu asja suurkojale edasisaatmist; või
  - b kolm kuud pärast otsuse langetamist, kui ei ole palutud asja edasisaatmist suurkojale; või
  - c suurkoja kohtunike kolleegium lükkab tagasi palve asja edasisaatmiseks vastavalt artiklile 43.
3. Lõplik otsus avaldatakse.

Artikkel 45

Lahendite põhjendused

1. Kohtuotsused ja ka määrused, millega kuulutatakse avaldused vastuvõetavaks või vastuvõetamatuks, põhjendatakse.
2. Kui otsus ei ole täielikult või osaliselt üksmeelne, on igal kohtunikul õigus esitada eraldi arvamus.

Artikkel 46

Otsuste siduv jõud ja täitmine

1. Kõrged Lepinguosalised kohustuvad täitma kohtu lõplikke otsuseid igas asjas, milles nad on pooleks.
2. Lõplik otsus saadetakse Ministrite Komiteele, kes kontrollib selle täitmist.

Artikkel 47

Nõuandvad arvamused

1. Kohus võib Ministrite Komitee palvel anda nõuandvaid arvamusi õigusküsimustes, mis puudutavad konventsiooni ja selle juurde kuuluvate protokollide tõlgendamist.
2. Need arvamused ei või käsitleda konventsiooni I osas ja selle juurde kuuluvates protokollides määratletud õiguste ja vabaduste sisu ja ulatusega seonduvat ega muud

küsimust, mida kohus või Ministrite Komitee võib arutada seoses mõne konventsiooni alusel menetletava asjaga.

3. Ministrite Komitee otsustab kohtule nõuandepalve esitamise oma liikmete häälteenamusega.

Artikkel 48

Kohtu nõuandev pädevus

Kohus otsustab, kas Ministrite Komitee palve nõuandvaks arvamuseks kuulub artiklis 47 sätestatud pädevusse.

Artikkel 49

Põhjendused nõuandvatele arvamustele

1. Kohus peab nõuandva arvamuse põhjendama.
2. Kui arvamus tervikuna või osaliselt ei ole üksmeelne, on igal kohtunikul õigus esitada eraldi arvamus.
3. Kohus esitab nõuandva arvamuse Ministrite Komiteele.

Artikkel 50

Kohtu kulud

Kohtu kulud katab Euroopa Nõukogu.

Artikkel 51

Kohtunike eesõigused ja immunitetid

Kohtu liikmed kasutavad oma ülesannete täitmisel Euroopa Nõukogu põhikirja artiklis 40 ja selle alusel sõlmitud lepetes ettenähtud eesõigusi ja immunitete.

III osa^{1, 2}

Mitmesugused tingimused

Artikkel 52¹

Peasekretäri järelepärimised

Euroopa Nõukogu Peasekretäri taotlusel esitab iga Kõrge Lepinguosaline selgituse, kuidas tema siseriiklik õigus kindlustab käesoleva konventsiooni mis tahes sätete tõhusa elluviimise.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS 155)

² Selle osa artiklite numeratsiooni on muudetud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr.155)

Artikkel 53¹

Olemasolevate inimõiguste kaitse

Midagi käesolevas konventsioonis ei või käsitada piiranguna või taganemisena ükskõik millistest inimõigustest ja põhivabadustest, mida tagavad ükskõik millise Kõrge Lepinguosalise seadused või ükskõik missugused lepingud, mille osaliseks ta on.

Artikkel 54¹

Ministrite Komitee volitused

Miski käesolevas konventsioonis ei või kahjustada Ministrite Komiteele Euroopa Nõukogu põhikirjaga antud volitusi.

Artikkel 55¹

Vaidluste lahendamise muude viiside välistamine

Kõrged Lepinguosalised otsustavad, et nad kasutavad üksnes erikokkuleppe korral nendevahelisi kehtivaid lepinguid, konventsioone või deklaratsioone selleks, et käesoleva konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise asjus tekkivaid vaidlusi esitada petitsioonina lahendamiseks muus korras, kui on sätestatud selles konventsioonis.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS 155)

Artikkel 56¹

Territoriaalne kohaldamine

- 1². Iga riik võib konventsiooni ratifitseerides või igal ajal pärast seda Euroopa Nõukogu Peasekretärile saadetud avalduses teatada, et konventsioon, tingitult käesoleva artikli lõikest 4, laieneb kõigile või mõnele territooriumidele, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutav on.
2. Konventsioon laieneb teadaandes märgitud territooriumile või territooriumidele alates kolmekümnendast päevast pärast teadaande laekumist Euroopa Nõukogu Peasekretärile.
3. Sellistel territooriumidel konventsiooni sätteid rakendades arvestatakse kohalikke vajadusi.
- 4². Selle artikli lõikele 1 vastava deklaratsiooni teinud riik võib pärast seda igal ajal teha deklaratsioonis märgitud ühe või rohkema territooriumi nimel teatavaks, et ta tunnustab kohtu pädevust võtta, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 34, vastu petitsoone üksikisikult, valitsusvälistelt organisatsioonidelt või isikute gruppidele.

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokollile nr. 11 sätetele (ETS 155)

² Teksti on muudetud vastavalt protokollile nr. 11 sätetele (ETS 155)

Artikkel 57¹

Reservatsioonid

1. Iga riik võib käesolevale konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimiskirja hoiule andes teha reservatsiooni konventsiooni iga mis tahes konkreetse sätte suhtes ning teatada, et mõni tema territooriumil sel ajal kehtiv seadus ei ole kooskõlas antud sättega. Üldist laadi reservatsioonid ei ole selle artikli järgi lubatud.
2. Selle artikli alusel tehtud reservatsioon peab sisaldama eelmises paragrahvis nimetatud seaduse kokkuvõtte.

Artikkel 58¹

Denonsseerimine

1. Kõrge Lepinguosaline võib käesoleva konventsiooni denonsseerida üksnes viie aasta möödumisel selle osaliseks saamisest ning pärast kuuekuulist etteteatamist Euroopa Nõukogu Peasekretärile, kes informeerib teisi Kõrgeid Lepinguosalisi.
2. Denonsseerimine ei vabasta vastavat Kõrget Lepinguosalist käesoleva konventsiooniga võetud kohustustest mis tahes teo suhtes, mis võib kujutada

---

¹ Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS 155)

nende kohustuste rikkumist ning mille ta võis toime panna enne denonsseerimise jõustumist.

3. Iga Kõrge Lepinguosaline, kes lõpetab oma liikmeksoleku Euroopa Nõukogus, lõpetab käesolevas konventsioonis osalemise samadel tingimustel.
- 4¹. Konventsiooni võib denonsseerida kooskõlas eelmiste lõigete sätetega iga territooriumi suhtes, millele konventsiooni laienemist on artikli 56 kohaselt deklareeritud.

Artikkel 59²

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

1. Käesolev konventsioon on avatud allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmetele. See kuulub ratifitseerimisele. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile.
2. Käesolev konventsioon jõustub pärast kümnenda ratifitseerimiskirja hoiuleandmist.
3. Iga edaspidi ratifitseeriva allakirjutaja suhtes jõustub konventsioon ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr.155)

² Pealkiri on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS 155)

4. Euroopa Nõukogu peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmetele teatavaks konventsiooni jõustumise, selle ratifitseerinud Kõrgete Lepinguosaliste nimed ning kõigi edaspidi laekuda võivate ratifitseerimiskirjade hoiuleandmise.

Koostatud 4. novembril 1950. a. Roomas inglise ja prantsuse keeles, mille tekstid on mõlemad võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jäetakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär saadab tõendatud koopia igale allakirjutanule.

*

Esimene protokoll inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni juurde¹

Pariis, 20. III 1952

Käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikide valitsused,

olles otsustanud astuda samme mõnede 4. novembril 1950. a. Roomas allakirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi “konventsioon”) I osasse mitmelülitatud õiguste ja vabaduste ühiseks elluviimiseks,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1

Vara kaitse

Igal füüsilisel või juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu, kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

---

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS 155)

Eelnenud sätted ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajadusel kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.

Artikkel 2

Õigus haridusele

Kedagi ei või jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- ja õpetamisfunktsioone täites peab riik austama vanemate õigust tagada lastele nende endi usuliste ja filosoofiliste veendumustega kooskõlas olev haridus.

Artikkel 3

Õigus vabadele valimistele

Kõrged Lepinguosalised kohustuvad mõistlike ajavahemike järel läbi viima salajase hääletamisega vabu valimisi tingimustel, mis tagavad rahva vaba tahteavalduse seadusandja valimisel.

Artikkel 4¹

Territoriaalne kohaldamine

Kõrge Lepinguosaline võib allakirjutamisel või ratifitseerimisel või igal ajal pärast seda saata Euroopa Nõukogu Peasekretärile avalduse selle kohta, mil määral ta kohustub laiendama protokollisätteid territooriumidele, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutav on.

Eelmise lõike järgi avalduse teinud Kõrge Lepinguosaline võib aeg-ajalt teha uusi, eelmiste avalduste tingimusi muutvaid või protokollisätete kohaldamist mis tahes territooriumide suhtes lõpetavaid avaldusi.

Selle artikli alusel tehtud avaldust käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.

Artikkel 5

Suhe konventsiooni

Kõrged Lepinguosalised käsivad käesoleva protokollisartiklite 1, 2, 3 ja 4 sätteid konventsiooni lisaartiklitenä ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokollis nr.11 sätetele (ETS nr.155)

Artikkel 6

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile alla kirjutanud Euroopa Nõukogu liikmetele. Protokoll ratifitseeritakse üheaegselt konventsiooni ratifitseerimisega või pärast seda. Protokoll jõustub kümnenda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval. Iga järgmise allakirjutaja ja ratifitseerija suhtes jõustub protokoll tema enda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.

Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile, kes teatab kõigile liikmetele ratifitseerinute nimed.

Koostatud 20. märtsil 1952. a. Pariisis inglise ja prantsuse keeles, mille tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär saadab tõendatud koopia igale allakirjutanud riigile.

*

Protokoll nr. 4
inimõiguste ja põhivabaduste
kaitse konventsiooni juurde

teatud õiguste ja vabaduste kindlustamisest, mis ei ole
lülitatud konventsiooni ja sellega kaasnevasse esimesse
protokollis¹

Strasbourg, 16. IX 1963

Käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

olles otsustanud astuda samme mõnede õiguste ja vabaduste, mis pole lülitatud 4. novembril 1950. a. Roomas allakirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi “konventsioon”) I osasse ning 20. märtsil 1952. a. Pariisis allakirjutatud konventsiooni esimese protokollis artiklitesse 1–3, ühiseks kindlustamiseks,

on kokku leppinud järgnevas:

---

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokollis nr. 11 sätetele (ETS 155)

Artikkel 1

Võlavangistuse keelamine

Kellelki ei või võtta vabadust üksnes sel alusel, et ta ei suuda täita oma lepingujärgseid kohustusi.

Artikkel 2

Liikumisvabadus

1. Igal riigi territooriumil seaduslikult viibival isikul on õigus seal vabalt liikuda ja elukohta valida.
2. Igaühel on õigus vabalt lahkuda igalt maalt, kaasa arvatud kodumaalt.
3. Nende õiguste kasutamist ei või piirata teisiti kui seaduse alusel ning kui see on vajalik demokraatlikus ühiskonnas riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, *ordre public* (avaliku korra) säilitamiseks, kuritegevuse ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.
4. Esimeses lõikes ettenähtud õigusi võib demokraatliku ühiskonna mõnedes valdkondades piirata seaduse alusel ühiskondlikes huvides.

Artikkel 3

Kodanike väljasaatmise keelamine

1. Keda ei või individuaalses ega kollektiivses korras sunniviisiliselt välja saata riigist, mille kodanik ta on.
2. Kellelki ei või võtta õigust tulla riiki, mille kodanik ta on.

Artikkel 4

Välismaalaste sunniviisilise kollektiivse väljasaatmise keelamine

Keelatud on välismaalaste sunniviisiline kollektiivne väljasaatmine.

Artikkel 5

Territoriaalne kohaldamine

1. Iga Kõrge Lepinguosaline võib käesoleva protokolliga allakirjutamise või ratifitseerimise ajal või igal ajal pärast seda saata Euroopa Nõukogu Peasekretärile avalduse selle kohta, mil määral ta kohustub rakendama protokolliga sätteid avalduses nimetatud territooriumide suhtes, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutav on.
2. Iga eelmise lõike järgi avalduse teinud Kõrge Lepinguosaline võib aegajalt teha uusi, eelmise tingimusi muutvaid või mis tahes territooriumil protokolliga sätete kohaldamist lõpetavaid avaldusi.

- 3¹. Selle artikli järgi esitatud avaldust käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.
4. Iga riigi territooriumi, millele käesolev protokoll laienenb selle riigi poolt protokollit ratifitseerimise või aktsepteerimise tulemusena, ning iga territooriumi, millele käesolev protokoll on rakendatud riigi poolt käesoleva artikli järgse deklareerimise tulemusena, käsitatakse eraldi territooriumina, viidates riigi territooriumidele artiklites 2 ja 3.
- 5². Iga riik, kes on teinud deklaratsiooni kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 või 2, võib igal ajal hiljem deklareerida ühe või enama deklaratsioonis määratud territooriumi nimel, et ta tunnustab kohtu pädevust vastu võtta avaldusi üksikisikutelt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt või isikute gruppidele, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 34 käesoleva protokollit artiklite 1–4 suhtes, eraldi ja üksikult.

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokollit nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

² Tekst on lisatud vastavalt protokollit nr. 11 sätetele (ETS nr.155)

Artikkel 6¹

Suhe konventsiooni

Kõrged Lepinguosalised käsivad käesoleva protokolliga artikleid 1–5 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 7

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

1. Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele, kes on konventsioonile alla kirjutanud. Protokoll ratifitseeritakse üheaegselt konventsiooni ratifitseerimisega või pärast seda. Protokoll jõustub viienda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval. Iga järgmise allakirjutaja ja ratifitseerija suhtes jõustub protokoll tema enda ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.
2. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretäriile, kes teatab kõigile liikmetele ratifitseerinute nimed.

Selle tõenduseks on täielikult volitatud isikud protokollile alla kirjutanud.

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokolliga nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

Koostatud 16. septembril 1963. a. Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt ametlikud, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär saadab tõendatud koopia igale allakirjutanud riigile.

*

Protokoll nr. 6
inimõiguste ja põhivabaduste
kaitse konventsiooni juurde
surmanuhtluse kaotamise kohta¹

Strasbourg, 28. IV 1983

4. novembril 1950. a. Roomas allkirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi “konventsioon”) juurde kuuluvale käesolevale protokollile allkirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

arvestades, et mitmes Euroopa Nõukogu liikmesriigis toimunud areng väljendab üldist tendentsi surmanuhtluse kaotamisele,

on kokku leppinud järgnevas:

---

¹ Artiklite pealkirjad on lisatud vastavalt protokollile nr. 11 sätetele (ETS 155)

Artikkel 1

Surmanuhtluse kaotamine

Surmanuhtlus tuleb kaotada. Kedagi ei või sellega karistada ega surmamõistva kohtuotsuse alusel hukata.

Artikkel 2

Surmanuhtlus sõja ajal

Riik võib surmanuhtluse seadustada sõja ajal või vahetu sõjaohu korral toime pandud tegude eest; surmanuhtluse võib mõista üksnes seaduses ettenähtud juhtudel ning kooskõlas selle seaduse sätetega. Riik teeb Euroopa Nõukogu Peasekretärile selle seaduse vastavad sätted teatavaks.

Artikkel 3

Taganemise keelamine

Käesoleva protokolli sätetest ei või taganeda konventsiooni artikli 15 alusel.

Artikkel 4¹

Reservatsioonide keelamine

Käesoleva protokolli sätete suhtes ei või teha reservatsiooni konventsiooni artikli 57 alusel.

Artikkel 5

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumenti hoiule andes määratleda territooriumi või territooriumid, millel käesolev protokoll kehtib.
2. Iga riik võib hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu Peasekretärile saadetava avaldusega laiendada käesoleva protokolli kohaldamist igale muule deklaratsioonis määratletud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll peasekretäri poolt taolise deklaratsiooni vastuvõtmisest järgmise kuu esimesel päeval.
3. Mis tahes territooriumil protokolli kehtimise kohta kahe eelmise lõike alusel tehtud avalduse võib peasekretärile saadetud teatega tagasi võtta. Tagasivõtmine jõustub peasekretäri poolt taolise teadaande vastuvõtmisest järgmise kuu esimesel päeval.

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokolli nr. 11 sätetele (ETS nr.155)

Artikkel 6

Suhe konventsiooni

Osalisriigid käsivad käesoleva protokoll artikleid 1–5 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 7

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Protokoll kuulub ratifitseerimisele, aktsepteerimisele või kinnitamisele. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või käesolevat protokoll ratifitseerida, aktsepteerida ega seda kinnitada seni, kuni ta samaaegselt või eelnevalt ei ole ratifitseerinud konventsiooni. Ratifitseerimis-, aktsepteerimis- ja ühinemisdokumendid antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile.

Artikkel 8

Jõustumine

1. Käesolev protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb päevale, mil viis Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 7 sätetele.

2. Iga liikmesriigi suhtes, kes järgnevalt väljendab oma nõusolekut olla protokolliga seotud, jõustub protokoll ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmisest järgmise kuu esimesel päeval.

Artikkel 9

Hoiuleandmise funktsioonid

Euroopa Nõukogu Peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmetele teatavaks:

- a iga allakirjutamise;
- b iga ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmise;
- c protokollide jõustumispäevad vastavalt artiklitele 5 ja 8;
- d iga muu protokolliga seotud akti, teadaande või teate.

Selle tõenduseks on täielikult volitatud isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 28. aprillil 1983. a. Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu Peasekretär saadab tõendatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

Protokoll nr. 7
inimõiguste ja põhivabaduste
kaitse konventsiooni juurde¹

Strasbourg, 22. XI 1984

Käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

olles otsustanud astuda edasisi samme mõnede õiguste ja vabaduste ühiseks tagamiseks 4. novembril 1950. a. Roomas alla kirjutatud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni» (edaspidi “konventsioon”) abil,

on kokku leppinud järgnevas:

---

¹ Artiklite pealkirjad on muudetud vastavalt protokollile nr. 11 sätetele (ETS 155)

Artikkel 1

Välismaalaste väljasaatmisega seotud protseduurilised kaitseabinõud

1. Välismaalast, kes elab riigi territooriumil õiguspäraselt, ei või välja saata teisiti kui seaduse alusel tehtud otsuse täitmiseks ning tal on õigus:
  - a esitada põhjendusi enda väljasaatmise vastu;
  - b tema asja uuesti läbivaatamisele;
  - c olla neil eesmärkidel esindatud kompetentse võimukandja või selle poolt volitatud isiku või isikute ees.
2. Enne käesoleva artikli lõike 1 punktides a, b, ja c sätestatud õiguste kasutamist võib välismaalase välja saata siis, kui see on vajalik avaliku korra huvides või põhjendatud riigi julgeoleku huvidega.

Artikkel 2

Edasikaebamisõigus kriminaalajades

1. Igäühel, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos, on õigus tema süüdimõistmise või karistuse läbivaatamisele kõrgema õigusemõistmisinstantsi poolt. Selle õiguse kasutamise alused ja kord määratakse seadusega.

2. Selles õiguses võivad olla erandiks seaduses loetletud vähemtähtsad õiguserikkumised või juhud, kus asjassepuutuva isiku üle mõistis esimeses astmes kohut kõrgeim õigusemõistmisinstants või kui isik on mõistetud süüdi pärast apellatsiooni tema õigeksmõistmise vastu.

Artikkel 3

Hüvitus väära süüdimõistmise korral

Kui isikut kuriteos süüdimõistev kohtuotsus on jõustunud ning kui tema süüdimõistmine järgnevalt ära muudetakse või kui ta vabastatakse karistusest selle alusel, et tegu oli kohtuveaga, peab see isik, kes on kandnud karistust sellise süüdimõistmise eest, saama hüvituse seaduse või asjassepuutuva riigi praktika alusel, kuni ei ole tõendatud, et senitundmatu fakti hilinenud ilmumine oli osaliselt või täielikult põhjustatud tema enda poolt.

Artikkel 4

Teistkordse kohtumõistmise ja karistamise keelamine

1. Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teistkordselt kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, mille eest ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalprotsessuaalses korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.
2. Eelmise lõike sätted ei takista menetluse taasalustamist kooskõlas asjassepuutuva riigi seaduse ja kriminaal-

protsessiga, kui on tõendeid uutest või äsjailmnenud faktidest või kui varasemas menetluses on olnud oluline puudujääk, mis võis asja lahendit mõjustada.

3. Käesolevast artiklist ei või taganeda konventsiooni artikli 15 järgi.

Artikkel 5

Abikaasade võrdsus

Abikaasadel on võrdsed õigused ja kohustused nende vahelistes eraõiguslikes suhetes, samuti nende suhetes lastega abielu eel, selle ajal ja lahutuse järel. Käesolev artikkel ei takista riike rakendamast abinõusid, mis on vajalikud laste huvides.

Artikkel 6

Territoriaalne kohaldamine

1. Iga riik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumenti hoiule andes määratleda territooriumi või territooriumid, millele käesolev protokoll kohaldatakse ning märkida, mil määral ta kohustub käesoleva protokolliga sätteid sellisel territooriumil või sellistel territooriumidel kohaldama.
2. Iga riik võib hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu Peasekretäriile saadetud deklaratsiooniga laiendada käesoleva protokolliga kohaldamist igale muule

deklaratsioonis määratud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud peasekretäri poolt niisuguse deklaratsiooni vastuvõtmisest.

3. Iga deklaratsiooni, mis on tehtud kahe eelmise lõike alusel selles deklaratsioonis määratud mingi territooriumi suhtes, võib tagasi võtta või muuta teadaandega peasekretärile. Tagasivõtmine või muutmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud peasekretäri poolt taolise teadaande saamisest.
- 4¹. Käesoleva artikli järgi tehtud deklaratsiooni käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.
5. Iga riigi territooriumi, millele käesolev protokoll laieneb selle riigi poolt ratifitseerimise, aktsepteerimise või selle kinnitamise tulemusena, ning iga territooriumi, millele käesolev protokoll on rakendatud riigi poolt käesoleva artikli deklareerimise tulemusena, käsitatakse viites riigi territooriumile artikli 1 järgi eraldi territooriumina.
- 6². Iga riik, kes on teinud deklaratsiooni kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 või 2, võib igal ajal hiljem deklareerida ühe või enama deklaratsioonis määratud territooriumi nimel, et ta tunnustab kohtu pädevust vastu võtta

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

² Tekst on lisatud vastavalt protokoll nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

avaldusi üksikisikutelt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt või isikute gruppidele, nagu on sätestatud konventsiooni artiklis 34 käesoleva protokolliga artiklite 1–5 suhtes.

Artikkel 7¹

Suhe konventsiooni

Osalisriigid käsivad käesoleva protokolliga artikleid 1–6 konventsiooni lisaartiklitena, kohaldades kõiki konventsiooni sätteid vastavalt sellele.

Artikkel 8

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile alla kirjutanud Euroopa Nõukogu liikmetele. See kuulub ratifitseerimisele, aktsepteerimisele või kinnitamisele. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või käesolevat protokolliga ratifitseerida, aktsepteerida või seda kinnitada, kui ta eelnevalt või samaaegselt ei ratifitseeri konventsiooni. Ratifitseerimis-, aktsepteerimis- ja kinnitamisdokumendid antakse hoiule Euroopa Nõukogu Peasekretärile.

---

¹ Teksti on muudetud vastavalt protokolliga nr. 11 sätetele (ETS nr. 155)

Artikkel 9

Jõustumine

1. Käesolev protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud päevast, mil seitse Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 8 sätetele.
2. Iga liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut olla sellega seotud, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mil täitub kaks kuud ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmise päevast.

Artikkel 10

Hoiuleandmise funktsioonid

Euroopa Nõukogu Peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks:

- a iga allakirjutamise;
- b iga ratifitseerimis-, aktsepteerimis- või kinnitamisdokumendi hoiuleandmise;
- c käesoleva protokollis jõustumispäevad vastavalt artiklitele 6 ja 9;
- d iga käesoleva protokolliga seotud muu akti, teadaande ja deklaratsiooni.

Selle tõenduseks on selleks täielikult volitatud isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 22. novembril 1984. a. Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu Peasekretär saadab tõendatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

*

Protokoll nr. 12
inimõiguste ja põhivabaduste
kaitse konventsiooni juurde

Rooma, 4.XI 2000

Protokollile allkirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

lähtudes põhimõttest, mille kohaselt kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ning kõigil on võrdne õigus seaduse kaitsele;

olles otsustanud astuda edasisi samme, kõigi inimeste võrdõiguslikkuse edendamiseks ning diskrimineerimise üldkeelu kollektiivseks elluviimiseks 4. novembril 1950. aastal Roomas alla kirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi “konventsioon”) abil;

taaskinnitades, et võrdse kohtlemise põhimõte ei takista osalisriikidel võtmast meetmeid, et saavutada täielik ja tegelik võrdõiguslikkus, tingimusel et need meetmed on objektiivsed ja põhjendatud,

on kokku leppinud järgmises.

Artikkel 1

Diskrimineerimise keelamine

1. Seaduses sätestatud iga õiguse kasutamine tagatakse ilma diskrimineerimiseta mistahes tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.
2. Avaliku võimu esindaja ei tohi kedagi diskrimineerida esimeses lõikes nimetatud alustel.

Artikkel 2

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib protokolliga alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiule andes täpsustada territooriumi või territooriumid, mille suhtes protokoll kehtib.
2. Riik võib hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga laiendada protokolliga kohaldamist deklaratsioonis täpsustatud muule territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on deklaratsiooni kätte saanud.

3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib mis tahes selles täpsustatud territooriumi suhtes Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetud teatega tagasi võtta või muuta. Tagasivõtmine või muutmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.
4. Selle artikli kohaselt tehtud deklaratsioon loetakse tehtuks vastavalt konventsiooni artikli 56 lõikele 1.
5. Riik, kes on teinud deklaratsiooni selle artikli lõigete 1 või 2 alusel, võib hiljem alati teatada, et tunnustab ühe või mitme deklareeritud territooriumi suhtes kohtu pädevust konventsiooni artikli 34 kohaselt vastu võtta käesoleva protokollis artiklit 1 puudutavaid avaldusi isikutelt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt ja isikute gruppidele.

Artikkel 3

Suhe konventsiooni

Osalisriigid käsitlevad protokollis artikleid 1 ja 2 konventsiooni lisaartiklitenä ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 4

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See tuleb

ratifitseerida, vastu võtta või kinnitada. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või protokolliga ratifitseerida, vastu võtta ega kinnitada, kui ta ei ole varem või samal ajal ratifitseerinud konventsiooni. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirjad deponeeritakse Euroopa Nõukogu peasekretäri juures.

Artikkel 5

Jõustumine

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu kümme liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 4 sätetele.
2. Iga liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut olla protokolliga seotud, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, või kinnitamiskirja hoiuleandmise kuupäevast.

Artikkel 6

Depositaari ülesanded

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks iga:

- a allakirjutamise;

- b ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiuleandmise;
- c protokollide artiklite 2 ja 5 kohase jõustumise kuupäeva;
- d protokolliga seotud muu akti, teate või teadaande.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad käesolevale protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 4. novembril 2000. aastal Roomas inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

*

Protokoll nr. 13
inimõiguste ja põhivabaduste
kaitse konventsiooni juurde

surmanuhtluse igas olukorras kaotamise kohta

Vilnius, 3.V 2002

Protokollile allkirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

olles veendunud, et igaühe õigus elule on demokraatliku ühiskonna põhiväärtus ning et surmanuhtluse kaotamine on hädavajalik selle õiguse kaitsmiseks ja kõigi inimeste sünnipärase inimväärikuse tunnustamiseks;

soovides tugevdada 4. novembril 1950. aastal Roomas allkirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi "konventsioon") tagatud õigust elule;

märkides, et 28. aprillil 1983. a. Strasbourgis allkirjutatud konventsiooni protokoll nr. 6 surmanuhtluse kaotamise kohta ei välista surmanuhtlust sõja ajal või vahetu sõjaohu korral toimepandud tegude eest;

olles otsustanud astuda viimase sammu, et kaotada surmanuhtlus igas olukorras,

on kokku leppinud järgmises.

Artikkel 1

Surmanuhtluse kaotamine

Surmanuhtlus kaotatakse. Kedagi ei või surma mõista ega surmamõistva kohtuotsuse alusel hukata.

Artikkel 2

Taganemise keelamine

Protokolli sätetest ei või taganeda konventsiooni artikli 15 alusel.

Artikkel 3

Reservatsioonide keelamine

Protokolli sätete suhtes ei või teha reservatsioone konventsiooni artikli 57 alusel.

Artikkel 4

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiule andes täpsustada territooriumi või territooriumid, mille suhtes protokolli kohaldatakse.

2. Riik võib Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga laiendada protokollis kohaldamist deklaratsioonis täpsustatud muule territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on deklaratsiooni kätte saanud.
3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib selles täpsustatud territooriumi suhtes peasekretärile saadetava teatega tagasi võtta või muuta. Tagasivõtmine või muutumine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

Artikkel 5

Suhe konventsiooni

Osalisriigid käsitlevad protokollis artikleid 1 kuni 4 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

Artikkel 6

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See tuleb ratifitseerida, vastu võtta või kinnitada. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või protokollis ratifitseerida, vastu võtta või kinnitada, kui ta ei ole varem või samal ajal ratifitseerinud

konventsiooni. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskiri deponeeritakse Euroopa Nõukogu peasekretäri juurde.

Artikkel 7

Jõustumine

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu kümme liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 6 sätetele.
2. Liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut olla protokolliga seotud, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiuleandmise päevast.

Artikkel 8

Depositaari ülesanded

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks iga:

- a allakirjutamise;
- b ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiuleandmise;

c protokollide artiklite 4 ja 7 kohase jõustumise kuupäeva;

d protokolliga seotud muu akti, teate või teadaande.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 3. mail 2002. a. Vilniuses inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

*

Protokoll nr. 14
inimõiguste ja põhivabaduste
kaitse konventsiooni juurde,

millega muudetakse konventsiooni kontrollsüsteemi

Strasbourg, 13.V 2004

Preambul

Euroopa Nõukogu liikmesriigid, kes on kirjutanud alla käesolevale protokollile, mis kuulub 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni juurde (edaspidi "konventsioon");

arvestades 3. ja 4. novembril 2000 Roomas toimunud inimõigustealasel Euroopa ministrite konverentsil vastu võetud resolutsiooni nr 1 ja deklaratsiooni;

arvestades Ministrite Komitee poolt 8. novembril 2001, 7. novembril 2002 ja 15. mail 2003 vastavalt 109., 111. ja 112. istungjärgul vastu võetud deklaratsioone;

arvestades Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee poolt 28. aprillil 2004 vastu võetud soovitus 251 (2004);

pidades silmas tungivat vajadust muuta konventsiooni teatud sätteid eesmärgiga säilitada kontrollsüsteemi tõhusus pikemas perspektiivis ja seda täiustada, arvestades Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee töökoormuse pidevat suurenemist;

pidades eelkõige silmas vajadust tagada Inimõiguste Kohtu jätkuvalt väljapaistev roll inimõiguste kaitsjana Euroopas,

on kokku leppinud järgmises.

Artikkel 1

Konventsiooni artikli 22 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 2

Konventsiooni artiklit 23 muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 23. Ametiaeg ja ametist vabastamine

1. Kohtunik valitakse üheksaks aastaks. Teda ei või tagasi valida.
2. Kohtuniku ametiaeg lõpeb tema 70-aastaseks saamisel.
3. Kohtunik on ametis seni, kuni ta asendatakse. Sellegipoolest jätkab ta nende asjade läbivaatamist, mis on juba tema menetluses.
4. Kohtunikku ei saa ametist vabastada muidu, kui teiste kohtunike kahekolmandikulise häälteenamusega tehtud

otsusega selle kohta, et ta ei vasta enam nõutavatele tingimustele."

Artikkel 3

Konventsiooni artikkel 24 tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 4

Konventsiooni artikkel 25 muudetakse artikliks 24 ning selle teksti muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 24. Sekretariaat ja kohtuasjade ettekandjad

1. Kohtul on sekretariaat, mille ülesanded ja ülesehitus nähakse ette kohtu reglemendiga.
2. Kohtuasjade ainuisikulise läbivaatamise korral abistavad kohut kohtuasjade ettekandjad, kes alluvad kohtu presidendile. Kohtuasjade ettekandjad kuuluvad kohtu sekretariaadi koosseisu."

Artikkel 5

Konventsiooni artikkel 26 muudetakse artikliks 25 ("Kohtu täiskogu") ning selle teksti muudetakse järgmiselt:

1. lõike d lõpus asendatakse koma semikooloniga ning sõna "ja" kustutatakse;
2. lõike e lõpus asendatakse punkt semikooloniga;

3. lisatakse uus lõige f, mis on järgmine:

"f) esitab taotlusi artikli 26 lõike 2 alusel".

Artikkel 6

Konventsiooni artikkel 27 muudetakse artiklik 26 ning selle teksti muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 26. Ainuisikuliselt asju läbi vaatav kohtunik, komiteed, kojad ja suurkoda

1. Kohtule esitatud asjad vaadatakse läbi ainuisikuliselt, kolmeliikmelistes komiteedes, seitsmeliikmelistes kodades ja seitsmeteistkümmeliikmelises suurkojas. Kohtu kojad moodustavad komiteesid kindlaksmääratud ajaks.
2. Ministrite Komitee võib kohtu täiskogu taotlusel ühehäälselt otsusega vähendada kindlaksmääratud ajaks kodade liikmete arvu viieni.
3. Asju ainuisikuliselt läbi vaadates ei vaata kohtunik läbi avaldusi, mis on esitatud selle lepinguosalise vastu, kust see kohtunik on valitud.
4. Ex officio liikmena osaleb koja ja suurkoja töös asjaomase lepinguosalise suhtes valitud kohtunik. Kohtuniku puudumise korral või kui tal ei ole võimalik osaleda, täidab kohtuniku ülesandeid isik, kelle kohtu president valib asjaomase lepinguosalise eelnevalt esitatud nimekirjast.

5. Suurkoja koosseisu kuuluvad ka kohtu president, asepresidendid, kodade presidendid ja teised kohtunikud, kes on valitud kohtu reglemendi kohaselt. Kui asi saadetakse artikli 43 kohaselt edasi suurkotta, ei või suurkoja istungitel osaleda ükski otsuse langetanud koja kohtunikest, välja arvatud koja president ja asjaomase lepinguosalise suhtes valitud kohtunik."

Artikkel 7

Uue artikli 26 järel lisatakse konventsiooni uus artikkel 27, mis on järgmine:

"Artikkel 27. Ainuisikuliselt asju läbi vaatavate kohtunike pädevus

1. Ainuisikuliselt asju läbi vaatav kohtunik võib tunnistada vastuvõetamatuks või kõrvaldada läbivaadatavate asjade nimekirjast iga artikli 34 alusel esitatud avalduse, kui sellise otsuse saab teha ilma edasise läbivaatamiseta.
2. Otsus on lõplik.
3. Kui ainuisikuliselt asju läbi vaatav kohtunik ei tunnista avaldust vastuvõetamatuks ega kõrvalda seda, edastab ta selle komiteele või kojale edasiseks läbivaatamiseks."

Artikkel 8

Konventsiooni artiklit 28 muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 28. Komiteede pädevus

1. Artikli 34 alusel esitatud avalduse võib komitee ühehäälselt otsusega:
  - a tunnistada vastuvõetamatuks või kõrvaldada selle läbivaadatavate asjade nimekirjast, kui sellise otsuse saab teha ilma edasise läbivaatamiseta, või
  - b tunnistada vastuvõetavaks ning teha samal ajal sisulise otsuse, kui asja põhiküsimus, mis käsitleb konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist või kohaldamist, on leidnud juba lahendamist kohtu väljakujunenud pretsedendiõiguses.
2. Lõike 1 kohaselt tehtud otsused ja kohtuotsused on lõplikud.
3. Kui asjaomase lepinguosalise suhtes valitud kohtunik ei ole komitee liige, võib komitee kutsuda ta igas menetlusstaadiumis mõne komiteeliikme asemele, arvestades kõiki asjaolusid, sealhulgas seda, kas lepinguosaline on vaidlustanud menetluse lõike 1 punkti b alusel."

Artikkel 9

Konventsiooni artiklit 29 muudetakse järgmiselt.

1. Lõike 1 teksti muudetakse järgmiselt: "Kui otsust ei langetata artiklite 27 või 28 alusel ega kohtuotsust artikli 28 alusel, otsustab koda iga artikli 34 alusel esitatud

avalduse vastuvõetavuse üle ja teeb sisulise otsuse. Otsuse vastuvõetavuse kohta võib teha eraldi."

2. Lõike 2 lõppu lisatakse uus lause, mis on järgmine: "Otsus vastuvõetavuse kohta tehakse eraldi, kui kohus ei otsusta erandjuhul teisiti."

3. Lõige 3 kustutatakse.

Artikkel 10

Konventsiooni artiklit 31 muudetakse järgmiselt:

1. punkti a lõpust kustutatakse sõna "ja";

2. punkt b muudetakse punktiks c ning lisatakse uus punkt b, mis on järgmine:

"otsustab Ministrite Komitee poolt artikli 46 lõike 4 kohaselt kohtule saadetud asju ning".

Artikkel 11

Konventsiooni artiklit 32 muudetakse järgmiselt:

lõike 1 lõppu lisatakse numbri 34 järele koma ja number 46.

Artikkel 12

Konventsiooni artikli 35 lõiget 3 muudetakse järgmiselt:

"3. Kohus tunnistab vastuvõetamatuks iga artikli 34 alusel esitatud avalduse, kui ta leiab, et

- a avaldus on kokkuseobimatu konventsiooni või selle juurde kuuluvate protokollidega, ilmselt põhjendamatu või kaebõiguse kuritarvitamine või
- b avalduse esitaja ei ole kandnud märkimisväärt kahju, välja arvatud juhul, kui konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides määratletud inimõiguste austamine nõuab avalduse sisulist läbivaatamist, ning sellel alusel ei või tagasi lükata ühtki asja, mida riigisisene kohus ei ole nõuetekohaselt läbi vaadanud."

Artikkel 13

Konventsiooni artikli 36 lõppu lisatakse uus lõige 3, mis on järgmine:

"3. Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik võib kõigis kojale või suurkojale esitatud asjades esitada kirjalikke seisukohti ja osaleda asja arutamisel."

Artikkel 14

Konventsiooni artiklit 38 muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 38. Asja läbivaatamine

Kohus vaatab asja läbi koostöös poolte esindajatega ning vajaduse korral võtab ette uurimise, mille edukaks läbiviimiseks osutavad asjaomased lepinguosalisel igakülget abi."

Artikkel 15

Konventsiooni artiklit 39 muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 39. Sõbralik lahendus

1. Kohus võib igas menetlusstaadiumis anda ennast asjaomaste poolte käsutusse, et saavutada asjas sõbralik lahendus, tuginedes konventsioonis ja selle juurde kuuluvates protokollides määratletud inimõiguste austamisele.
2. Lõike 1 kohane menetlus on konfidentsiaalne.
3. Sõbraliku lahenduse saavutamise korral eemaldab kohus asja läbivaadatavate asjade nimekirjast otsusega, mis piirdub faktide ja saavutatud kokkuleppe lühikirjeldusega.
4. Nimetatud otsus edastatakse Ministrite Komiteele, kes kontrollib otsuses kajastatud sõbraliku lahenduse täitmist."

Artikkel 16

Konventsiooni artiklit 46 muudetakse järgmiselt:

"Artikkel 46. Kohtuotsuste siduvus ja nende täitmine

1. Lepinguosaline kohustub täitma kohtu lõplikke otsuseid igas asjas, mille pool ta on.
2. Kohtu lõplik otsus edastatakse Ministrite Komiteele, kes kontrollib selle täitmist.

3. Kui Ministrite Komitee peab lõpliku kohtuotsuse täitmise järelevalvet raskendatuks, kuna kohtuotsuse tõlgendamise on probleeme, võib ta saata asja kohtule otsuse tõlgendamise kohta juhiste saamiseks. Saatisotsuse vastuvõtmiseks on vajalik komiteesse kuuluvate esindajate kahekolmandikuline häälteenamus.
4. Kui Ministrite Komitee leiab, et lepinguosaline keeldub täitmast lõplikku kohtuotsust asjas, mille pool ta on, võib ta pärast sellele lepinguosalisele ametliku teate saatmist ning komiteesse kuuluvate esindajate kahekolmandikulise häälteenamusega vastuvõetud otsusega saata kohtule otsustamiseks küsimuse, kas nimetatud lepinguosaline on täitnud talle lõikest 1 tulenevad kohustused või mitte.
5. Kui kohus leiab lõike 1 rikkumise, saadab ta asja Ministrite Komiteele meetmete üle otsustamiseks. Kui kohus leiab, et lõiget 1 ei ole rikutud, saadab ta asja Ministrite Komiteele, kes lõpetab asja läbivaatamise."

Artikkel 17

Konventsiooni artiklit 59 muudetakse järgmiselt:

1. Lisatakse uus lõige 2, mis on järgmine:

"2. Euroopa Liit võib käesoleva konventsiooniga ühineda."

2. Lõiked 2, 3 ja 4 muudetakse vastavalt lõigeteks 3, 4 ja 5.

Lõpp- ja üleminekusätted

Artikkel 18

1. Protokoll on avatud allakirjutamiseks konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmetele, kes võivad väljendada oma nõusolekut:
  - a ilma ratifitseerimise või heakskiitmise reservatsioonita alla kirjutades või
  - b ratifitseerimise või heakskiitmise reservatsiooniga alla kirjutades, millele järgneb ratifitseerimine või heakskiitmine.
2. Ratifitseerimis- või heakskiitmiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

Artikkel 19

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele kuupäevast, mil kõik konventsiooniosalised on väljendanud oma nõusolekut protokolliga artikli 18 kohaselt.

Artikkel 20

1. Protokoll jõustumise kuupäevast alates kohaldatakse seda kõigile kohtu menetluses olevatele avaldustele, samuti kohtuotsustele, mille täitmist kontrollib Ministrite Komitee.

2. Protokollis artikliga 12 konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti b lisatud uut vastuvõetavuse kriteeriumi ei kohaldata avalduste suhtes, mis on tunnustatud vastuvõetavaks enne käesoleva protokollis jõustumist. Uut vastuvõetavuse kriteeriumi võivad kahe aasta jooksul pärast käesoleva protokollis jõustumist kasutada vaid kojad ja kohtu suurkoda.

Artikkel 21

Nende kohtunike ametiaega, kes on protokollis jõustumise hetkel ametis esimest korda ametisse nimetatutena, pikendatakse *ipso jure* nii, et ametiaja kogupikkus oleks üheksa aastat. Teised kohtunikud lõpetavad oma ametiaja, mida pikendatakse *ipso jure* kahe aasta võrra.

Artikkel 22

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks:

- a iga allakirjutamise;
- b iga ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise;
- c protokollis jõustumiskuupäeva artikli 19 kohaselt ning
- d iga protokolliga seotud muu akti, teate ja deklaratsiooni.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 13. mail 2004 Strasbourg'is inglise ja prantsuse keeles; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ning antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär saadab tõestatud koopiaid Euroopa Nõukogu liikmesriikidele.

*

Euroopa inimõiguste konventsioon: allakirjutamine ja ratifitseerimine

<i>Liikmesriik</i>	<i>EIÖK</i>	<i>Prot. nr 1</i>	<i>Prot. nr 4</i>	<i>Prot. nr 6</i>	<i>Prot. nr 7</i>	<i>Prot. nr 12</i>	<i>Prot. nr 13</i>	<i>Prot. nr 14</i>
Albaania	•	•	•	•	•	•	□	□
Andorra	•			•			•	□
Armeenia	•	•	•	•	•	•		•
Aserbaidžaan	•	•	•	•	•	□		□
Austria	•	•	•	•	•	□	•	□
Belgia	•	•	•	•	□	□	•	□
Bosnia ja Tertsegoviina	•	•	•	•	•	•	•	□
Bulgaaria	•	•	•	•	•		•	□
Eesti	•	•	•	•	•	□	•	□
Gruusia	•	•	•	•	•	•	•	•
Hispaania	•	•	•	•	•		□	□
Holland	•	•	•	•	□	•	□	□
Horvaatia	•	•	•	•	•	•	•	□
Iirimaa	•	•	•	•	•	□	•	•
Island	•	•	•	•	•	□	•	•
Itaalia	•	•	•	•	•	□	□	□
Kreeka	•	•	•	•	•	□	•	•
Küpros	•	•	•	•	•	•	•	□
Leedu	•	•	•	•	•		•	•
Liechtenstein	•	•	•	•	•	□	•	•
Luksemburg	•	•	•	•	•	□	□	□
Läti	•	•	•	•	•	□	□	□
endine Jugoslaavia vabariik								
Makedoonia	•	•	•	•	•	•	•	•
Malta	•	•	•	•	•		•	•
Moldova	•	•	•	•	•	□	□	•
Monako	□	□	□	□	□		□	□
Norra	•	•	•	•	•	□	•	•

Seisuga november 2005

• ratifitseeritud

□ allakirjutatud

<i>Liikmesriik</i>	<i>EiÕK</i>	<i>Prot. nr 1</i>	<i>Prot. nr 4</i>	<i>Prot. nr 6</i>	<i>Prot. nr 7</i>	<i>Prot. nr 12</i>	<i>Prot. nr 13</i>	<i>Prot. nr 14</i>
Poola	•	•	•	•	•		□	□
Portugal	•	•	•	•	•	□	•	□
Prantsusmaa	•	•	•	•	•			□
Rootsi	•	•	•	•	□		•	□
Rumeenia	•	•	•	•	•	□	•	•
Saksamaa	•	•	•	•	□	□	•	□
San Marino	•	•	•	•	•	•	•	□
Serbia ja Montenegro	•	•	•	•	•	•	•	•
Slovakkia	•	•	•	•	•	□	•	•
Sloveenia	•	•	•	•	•	□	•	•
Soome	•	•	•	•	•	•	•	□
Šveits	•	•	•	•	•		•	□
Taani	•	•	•	•	•		•	•
Tšehhi								
Vabariik	•	•	•	•	•	□	•	□
Türgi	•	•	•	•	•	□	□	□
Ukraina	•	•	•	•	□	□	□	□
Ungari	•	•	•	•	•	□	•	□
Venemaa	•	•	•	□	•	□		
Ühendkuningriik	•	•	•	•	•		•	•

Seisuga november 2005   • ratifitseeritud   □ allakirjutatud

Väljaandja: Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalitus
Tallinn, 2005
ISBN 9985-9294-8-9
Estonian version